

**Дрогобицький державний педагогічний університет
імені Івана Франка
Кафедра педагогіки та методики початкової освіти**

**Руслана Даниляк,
Наталія Калита**

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

*Методичні рекомендації до практичних занять
та самостійної роботи*

**Дрогобич
2023**

УДК 373.3.016:62(07)

Д 18

Рекомендовано до друку вченою радою Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (протокол № 7 від 18 травня 2023 р.)

Рецензенти:

Михайло Сидор, кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри вокально-хорового, хореографічного та образотворчого мистецтва Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка;

Тетяна Гоцій, вчитель початкових класів ліцею № 2 Дрогобицької міської ради Львівської області.

Відповідальний за випуск:

Ірина Садова, доктор педагогічних наук, завідувач кафедри педагогіки та методики початкової освіти Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка.

Даниляк Р., Калита Н.

Д 18 **Методика навчання технологічної освітньої галузі у початковій школі** : методичні рекомендації до практичних занять та самостійної роботи. Дрогобич : ДДПУ ім. І. Франка, 2023. 52 с.

Методичні рекомендації написано відповідно до робочої програми навчальної дисципліни «Методика навчання технологічної освітньої галузі у початковій школі» для фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 01 Освіта / Педагогіка спеціальності 013 Початкова освіта.

У навчально-методичному посібнику вміщено методичні рекомендації до проведення практичних занять та організації самостійної роботи студентів; подано завдання для самостійної роботи студентів, а також запропоновано орієнтовні запитання і завдання для контролю та самоконтролю здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

У рекомендаціях висвітлено мету, завдання та структуру навчального предмету, загальні засади аудиторної і самостійної роботи студента у системі здобуття вищої освіти за відповідним напрямом та освітнім рівнем, зазначено ключові питання освоєння теорії і практики курсу, винесені на аудиторне та позааудиторне опрацювання. Подано перелік рекомендованих джерел інформації, якими студенти можуть скористатися під час самостійного опрацювання матеріалів цього курсу.

ЗМІСТ

Передмова	4
1. Мета і завдання навчальної дисципліни	
«Методика навчання технологічної освітньої галузі	
у початковій школі»	5
2. Методичні рекомендації до практичних занять	8
3. Перелік питань для заліку з навчальної дисципліни	
«Методика навчання технологічної освітньої галузі	
у початковій школі»	41
4. Методичні рекомендації і завдання для самостійної роботи	44
5. Система та критерії оцінювання результатів навчання	46
6. Література	47

ПЕРЕДМОВА

Сьогодні відповідно до сучасних освітніх документів, зокрема законів України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», Державного стандарту початкової освіти, Професійного стандарту вчителя та ін., здобувачі спеціальності «Початкова освіта» мають володіти загальними та фаховими компетентностями, а також набувати їх у процесі майбутньої професійної діяльності.

На сучасному етапі реалізації ідей Концепції Нової української школи особлива увага звертається на десять компетентностей, відповідно до яких створені освітні галузі Держстандарту. Серед них важливе місце посіла й технологічна освітня галузь, яка реалізується на інтегрованих заняттях «Я досліджую світ».

Технологічна освітня галузь посідає важливе місце у плані соціокультурного розвитку особистості учня, його здатності до самоідентифікації, самовираження і самовизначення у предметно-перетворювальній проєктно-технологічній діяльності; розвиває творчі здібності учнів, їх здатність і готовність творити виробничу культуру свого народу, держави, є основою для подальшого, успішного, професійного розвитку.

Під час вивчення навчальної дисципліни «Методика навчання технологічної освітньої галузі у початковій школі» майбутні учителі початкових класів отримують теоретичні знання, професійні уміння й навички, необхідні для гармонійного розвитку особистості молодшого школяра, формування ключових та предметної проєктно-технологічної компетентностей, необхідних для розв'язання життєвих проблем, культурного й національного самовираження.

Уважаємо, що посібник «Методика навчання технологічної освітньої галузі у початковій школі» прислужиться учителям початкових класів, студентам, які здобувають спеціальність «Початкова освіта», а також працівникам позашкільних закладів.

1. МЕТА І ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ»

Навчальна дисципліна «Методика навчання технологічної освітньої галузі у початковій школі» є частиною фундаментальної підготовки вчителів початкової школи.

Мета вивчення навчальної дисципліни – забезпечити майбутніх учителів теоретичними знаннями та практичними вміннями і навичками, досвідом творчого розв’язання завдань технологічної освітньої галузі у початковій школі відповідно до Державного стандарту початкової освіти та Концепції НУШ. Навчальна дисципліна передбачає ґрунтовну технологічну та методичну підготовку студентів за спеціальністю «Початкова освіта» до проведення уроків та здійснення позакласної роботи з технологічної освітньої галузі у початковій школі.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен оволодіти такими компетентностями:

загальні компетентності: здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт; здатність працювати в команді; здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

фахові компетентності: здатність управляти власними емоційними станами, налагоджувати конструктивну та партнерську взаємодію з учасниками освітнього процесу, формувати мотивацію здобувачів початкової освіти до навчання та організувати їхню пізнавальну діяльність; здатність до проєктування осередків навчання, виховання й розвитку здобувачів початкової освіти; здатність до організації освітнього процесу в початковій школі з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей молодших школярів, розвитку в них критичного мислення та формування ціннісних орієнтацій; здатність до моделювання змісту відповідно до очікуваних результатів навчання, добору оптимальних форм, методів, технологій та засобів формування ключових і предметних

компетентностей молодших школярів у процесі вивчення освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти: мовно-літературної, математичної, природничої, технологічної, інформатичної, соціальної і здоров'язбережувальної, громадянської та історичної, мистецької, фізкультурної; здатність до збору, інтерпретації та застосування даних у сфері початкової освіти із використанням методів наукової діяльності до формування суджень, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти; здатність до різних видів оцінювання навчальних досягнень здобувачів початкової освіти на засадах компетентнісного підходу.

Програмні результати: критично оцінювати достовірність та надійність інформаційних джерел, дотримуватися юридичних і етичних вимог щодо використання інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій у перебігу педагогічної діяльності в початковій школі; організувати освітній процес із використанням цифрових технологій та технологій дистанційного навчання молодших школярів, розвивати в учнів навички безпечного використання цифрових технологій та сервісів; інтегрувати та використовувати академічні предметні знання як основу змісту освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти (мовно-літературної, математичної, природничої, технологічної, інформатичної, соціальної і здоров'язбережувальної, громадянської та історичної, мистецької, фізкультурної) та трансформувати їх у різні форми; планувати й здійснювати освітній процес з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей молодших школярів, забезпечувати розвиток пізнавальної діяльності учнів, формувати в них мотивацію до навчання; планувати та організувати освітній процес у початковій школі, позаурочні й позашкільні заняття та заходи, використовуючи різні організаційні форми навчання та типи занять, із дотриманням принципу науковості та вимог нормативних документів початкової школи; використовувати в освітній практиці різні прийоми формувального, поточного і підсумкового оцінювання навчальних досягнень здобувачів початкової освіти, прийоми диференційованого оцінювання дітей з особливими освітніми

потребами; збирати, інтерпретувати та застосовувати дані у сфері початкової освіти із використанням методів наукової діяльності; застосовувати методи та прийоми навчання, інновації, міжпредметні зв'язки та інтегрувати зміст різних освітніх галузей в стандартних і нестандартних ситуаціях професійної діяльності в початковій школі, оцінювати результативність їх застосування; організовувати освітній простір з дотриманням принципів універсального дизайну, безпечно, проєктувати навчальні осередки у класі спільно з молодшими школярами з урахуванням їхніх вікових особливостей, інтересів і потреб, забезпечувати дотримання вимог безпеки життєдіяльності, санітарії та гігієни, створювати психологічно комфортні умови освітнього процесу; забезпечувати індивідуальний і диференційований розвиток здобувачів початкової освіти з особливими освітніми потребами відповідно до їхніх можливостей; здійснювати профілактичні заходи щодо збереження життя та фізичного й психічного здоров'я здобувачів початкової освіти, надавати їм домедичну допомогу (за потреби), планувати та реалізовувати заходи щодо попередження і протидії булінгу та різних проявів насильства чи будь-якої з форм дискримінації серед учнів початкової школи й інших учасників освітнього процесу.

Після завершення вивчення навчальної дисципліни студенти повинні знати: предмет, зміст, завдання технологічної освітньої галузі у початковій школі; принципи трудового навчання як дидактичну категорію, сучасні методи і форми навчання; елементи графічної грамоти;

вміти: організовувати і планувати освітній процес на заняттях технологічної освітньої галузі у початковій школі; володіти методикою трудового навчання і проводити заняття технологічної освітньої галузі, реалізуючи принципи трудового навчання з використанням сучасних методів і форм навчання; планувати та організовувати позакласну та позашкільну роботу; володіти політехнічними вміннями: планувати трудовий процес, здійснювати технологічні операції, володіти графічної грамотою, методикою навчання учнів виготовленню виробів [43].

2. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Основним завданням практичних занять з навчальної дисципліни «Методика навчання технологічної освітньої галузі у початковій школі» є формування у студентів знань та вмінь, передбачених програмою навчальної дисципліни. Саме на практичних заняттях студенти мають можливість перевірити рівень засвоєння навчального матеріалу, продемонструвати знання відповідних термінів, положень і ключових понять навчальної дисципліни, поєднати засвоєні теоретичні відомості із практичною реалізацією визначених завдань.

Структура практичних занять навчальної дисципліни включає: обговорення теоретичних питань, виконання практичних завдань і самостійну роботу студента.

ТЕМИ ТА ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ»

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 1

Теоретико-методологічні засади технологічної освітньої галузі та її роль у початковій школі

Мета: ознайомити студентів зі змістом, завданнями та структурою курсу «Методика навчання технологічної освітньої галузі у початковій школі»; формувати вміння оперувати науковими термінами та положеннями методики навчання технологічної освітньої галузі, висвітлити її завдання та зв'язки з іншими науками; вивчити структуру і зміст типових освітніх програм для 1–4-х класів НУШ; проаналізувати підручники початкової школи з трудового навчання; мотивувати інтерес до вивчення курсу.

План

Обговорення теоретичних питань

1. Мета, завдання і зміст курсу «Методика навчання технологічної освітньої галузі у початковій школі».
2. Методологічні засади трудового навчання у початкових класах.
3. Нормативні документи змісту освіти. Навчально-методичний аналіз (характеристика) програм, календарних планів, підручників та посібників для роботи на заняттях технологічної освітньої галузі у початковій школі.
4. Дидактичні принципи визначення змісту і організації трудового навчання у початкових класах.
5. Освітня галузь «Технології» Державного стандарту початкової загальної освіти. Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки молодших школярів з освітньої галузі «Технології».
6. Змістові лінії освітньої галузі «Технології», їх характеристика.

Завдання для аудиторної роботи

1. Охарактеризуйте змістові лінії Державного стандарту початкової освіти технологічної освітньої галузі.
2. Проаналізуйте типові освітні програми для 1–4-х класів НУШ, проаналізуйте їх структуру та дидактичні принципи, які реалізовані в програмі.
3. Проаналізуйте шкільні підручники та посібники, ознайомитись з їх структурою та змістом.
4. Проаналізуйте навчальні програми і підручники на предмет їх політехнічної спрямованості.

Практичні завдання

1. Визначте основні поняття теми та занотуйте їх у тематичний словничок.

2. Підготуйте реферативне повідомлення на тему «Григорій Сковорода про «сродний труд» та роль праці в житті людини».
3. Випишіть висловлювання видатних педагогів, науковців, письменників, громадських діячів про навчання та виховання в праці.
4. Упорядкуйте покажчик бібліографічних джерел з питань змісту технологічної освітньої галузі у початковій школі. Складіть тестові завдання з теми.
5. Зробіть порівняльний аналіз змісту технологічної освітньої галузі за типовими освітніми програмами Шияна Р.Б., Савченко О.Я. та інших альтернативних програм (на вибір студента).
6. Проаналізуйте підручники інтегрованого курсу «Я досліджую світ» за планом:
 - ✓ Повна назва підручника.
 - ✓ Категоріальний апарат (значення умовних позначок).
 - ✓ Узгодженість змісту підручника з програмою (навести приклади).
 - ✓ Оформлення підручника.
 - ✓ Додатковий матеріал, вміщений у підручнику.
 - ✓ Ваші висновки та пропозиції.

Запитання для самоконтролю

- Яка мета та завдання навчальної дисципліни «Методика навчання технологічної освітньої галузі у початковій школі»?
- Назвіть змістові лінії освітньої галузі «Технології».
- Які документи належать до нормативних документів змісту освіти?
- За якими нормативними документами складають програми, календарні плани та підручники для учнів початкової школи?

- Що таке навчальний план, навчальна програма, типова освітня програма? Яка мета, структура та зміст освітньої програми?
- Що таке підручник, посібник? Яка їх структура та зміст?
- На яких педагогічних принципах побудований зміст трудового навчання?
- Яким комплексом базових знань і умінь мають оволодіти учні початкових класів з трудового навчання?

Література: [2], [3], [4], [13], [14], [20], [21], [24], [35], [42], [45].

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 2

Психолого-педагогічні основи навчально-трудової діяльності молодших школярів

Мета: сформувати у студентів знання про психофізіологічні процеси молодших школярів під час формування трудових дій; ознайомити студентів з можливістю здійснення розумового, фізичного, естетичного та економічного виховання, довести необхідність морального та екологічного виховання на заняттях технологічної освітньої галузі у початковій школі.

План

Обговорення теоретичних питань

1. Психофізіологічні основи формування трудових дій.
2. Соціальні, фізіологічні та психологічні засади трудового навчання та виховання молодших школярів.
3. Навчання, виховання і розвиток учнів початкових класів на заняттях технологічної освітньої галузі.

4. Розвивальний характер трудового навчання у початкових класах.
5. Розумовий і фізичний розвиток молодших школярів у процесі трудового навчання і виховання.
6. Моральний і естетичний розвиток молодших школярів у процесі трудового навчання.
7. Розвиток економічного та екологічного світогляду молодших школярів в процесі трудового навчання і виховання.

Завдання для аудиторної роботи

1. Охарактеризуйте психологічні категорії, які розвиваються в молодшого школяра в процесі трудової діяльності?
2. Поясніть психофізіологічний процес формування трудових дій.
3. Проаналізуйте навчальну, виховну і розвивальну функції трудового навчання і виховання у початкових класах.
4. Охарактеризуйте соціальні, фізіологічні та психологічні засади розвитку учнів на заняттях технологічної освітньої галузі у початковій школі.
5. Проаналізуйте, як саме заняття технологічної освітньої галузі впливають на фізичний розвиток молодшого школяра?
6. Проаналізуйте, що має враховувати вчитель, здійснюючи моральне й естетичне виховання на заняттях технологічної освітньої галузі у початковій школі?
7. На що має звертати увагу вчитель, здійснюючи економічне й екологічне виховання молодших школярів?
8. Якими ознаками визначається комплексний підхід до занять технологічної освітньої галузі у початковій школі?

Практичні завдання

1. Визначте основні поняття теми та занотуйте їх у тематичний словничок.

2. Змодельуйте ситуацію, яка ілюструє можливість морального виховання на заняттях технологічної освітньої галузі.
3. Користуючись мережею Інтернет, розробіть мультимедійну презентацію про психофізіологічні основи формування трудових дій.
4. Складіть тестові завдання з теми.

Запитання для самоконтролю

- У чому полягає розвивальний характер молодшого школяра на уроках трудового навчання
- Що складає основу розумової діяльності особистості?
- Сформулюйте основні завдання всебічного розвитку дитини.
- Що таке мораль? У чому полягає сутність морального виховання школярів на заняттях технологічної освітньої галузі?
- У чому полягає сутність естетичного розвитку школярів на заняттях технологічної освітньої галузі?
- У чому полягає сутність екологічного та економічного виховання школярів на заняттях технологічної освітньої галузі?

Література: [2], [3], [4], [7], [14], [45], [54].

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 3

Методи, прийоми та засоби трудового навчання.

Класифікація методів навчання

Мета: сформувати у студентів знання про основні методи та прийоми організації навчання учнів початкових класів на заняттях технологічної освітньої галузі; забезпечувати професійні уміння та навички для використання в організації освітнього процесу в початковій школі; ознайомити студентів з методами та поняттями інструктажу в трудовій діяльності; проаналізувати поняття

«метод», «прийом»); розвивати вміння логічно мислити; виховувати інтерес до вивчення предмету.

План

Розкрити теоретичні питання

1. Методи, прийоми і засоби трудового навчання. Їх загальна характеристика.
2. Класифікація методів трудового навчання і виховання та їх характеристика.
3. Оптимальне поєднання методів навчання на заняттях технологічної освітньої галузі у початковій школі.

Завдання для аудиторної роботи

1. Проаналізуйте методи, прийоми та засоби трудового навчання. Наведіть приклад.
2. Проаналізуйте класифікацію методів трудового навчання за джерелом інформації. Наведіть приклади використання цих методів на заняттях технологічної освітньої галузі.
3. Проаналізуйте приклади оптимального поєднання різних методів трудового навчання.

Практичні завдання

1. Визначіть основні поняття теми та занотуйте їх із поясненням у тематичний словничок.
2. Складіть тестові завдання з теми.
3. Запропонуйте фрагмент уроку з використанням пояснення (тема, клас на вибір).
4. Проаналізуйте досвід учителів-новаторів, передовий педагогічний досвід та виокреміть ситуації, під час яких творчо використовувалися конкретні методи і прийоми навчання.
5. Змодельуйте ігрову ситуацію, яка ілюструє проблемний метод навчання.

6. Розробіть текст розповіді для учнів 1-го класу про технологію вироблення паперу, пряжі, пластиліну.

Запитання для самоконтролю

- Дайте визначення методам навчання?
- Що таке прийоми і засоби навчання? У чому ви бачите відмінність між поняттями «методи навчання», «прийоми навчання» і «засоби навчання»?
- На які групи поділяють методи за джерелом інформації?
- Як класифікують методи навчання за характером навчально-пізнавальної діяльності? Охарактеризуйте їх.
- Які методи навчання належать до словесних? Охарактеризуйте їх.
- Які методи навчання належать до наочних? Охарактеризуйте їх.
- Які методи навчання належать до практичних? Охарактеризуйте їх.
- Якими особливостями характеризують методи стимулювання діяльності.
- У чому полягають особливості репродуктивного, частково пошукового і дослідницького методів трудового навчання?
- Які фактори визначають вибір методів навчання?
- Які способи діяльності передбачає організація трудового навчання?
- У чому полягає суть інтересу як методу стимулювання і мотивації навчання?
- У чому полягає суть обов'язку і відповідальності як методу стимулювання і мотивації до навчання?
- У чому полягає суть оптимального вибору методів трудового навчання?
- Визначіть суть методу «інструктаж».

Література: [2], [3], [4], [6], [10], [14], [19], [26], [37], [40], [54].

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 4

Урок як форма організації навчально-трудової діяльності в початковій школі. Типи і структура уроку.

Підготовка вчителя до занять технологічної освітньої галузі у початковій школі

Мета: охарактеризувати урок трудового навчання у початкових класах, ознайомити студентів з основними типами уроків трудового навчання, розвивати вміння аналізувати урок, розкрити суть перспективної та безпосередньої підготовки до занять технологічної освітньої галузі в початковій школі; сприяти набуттю навичок проведення уроку трудового навчання для учнів початкової школи, забезпечити здатність формувати творчі риси молодших школярів.

План

Розкрити теоретичні питання

1. Форми організації трудового навчання в початкових класах. Їх загальна характеристика.
2. Типи уроків. Структура комбінованого уроку з трудового навчання.
3. Зміст і суть підготовки вчителя до уроку.
4. Специфіка уроків трудового навчання у початкових класах.
5. Попередня (перспективна) підготовка вчителя до уроку праці.
6. Зміст безпосередньої підготовки вчителя до уроку трудового навчання.

Завдання для аудиторної роботи

1. Проаналізуйте різні типи уроку (за дидактичною метою)
2. Проаналізуйте структуру та зміст комбінованого уроку.
3. Проаналізуйте специфіку уроку трудового навчання.

4. Проаналізуйте підготовку вчителя до уроку.
5. Проаналізуйте зміст педагогічного аналізу уроку з трудового навчання?

Практичні завдання

1. Визначіть основні поняття теми та занотуйте їх із поясненням у тематичний словничок.
2. Користуючись мережею Інтернет, розробіть мультимедійну презентацію про типи уроків та підготовку вчителя до занять технологічної освітньої галузі у початковій школі.
3. Складіть тестові завдання з теми.
4. Складіть короткий план-конспект уроку трудового навчання (клас і тема на вибір).

Запитання для самоконтролю

- Назвіть основні форми організації трудового навчання, розкрийте їх сутність.
- Що таке урок? Назвіть основні вимоги до уроку і розкрийте їх сутність.
- Чим зумовлений поділ уроків на певні типи? Яка структура комбінованого уроку?
- У чому полягає сутність підготовки вчителя до уроку?
- Поясніть принцип політехнічного навчання.
- Поясніть відмінність між перспективною підготовкою до уроку і поточним плануванням.
- Охарактеризуйте основні форми організації трудової діяльності в початковій школі.
- Визначте основні компоненти педагогічного аналізу уроку та проаналізувати їх.

Література: [2], [3], [4], [5], [6], [7], [10], [26], [27], [36], [37], [40], [45], [47], [48].

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 5

Позаурочна робота з художніх видів праці

Мета: ознайомити студентів з особливостями позаурочної роботи з трудового навчання та виховання у гуртках та інших творчих об'єднаннях; сприяти набуттю навичок планування та проведення позакласних заходів з трудового навчання для учнів початкової школи; розвивати творчі здібності; виховувати терпіння та працелюбність, охайність, самостійність; виховувати любов до праці.

План

Розкрити теоретичні питання

1. Завдання та особливості організації позакласної роботи з трудового навчання і виховання в початковій школі.
2. Зміст позаурочної роботи з трудового навчання і виховання учнів початкових класів: індивідуальна, гурткова і масова робота.
3. Заняття в гуртках та інших творчих об'єднаннях для молодших школярів у позаурочний час. Керівництво позаурочною роботою учнів.
4. Екскурсія у трудовому навчанні і вихованні. Планування і проведення екскурсій та підготовка учнів. Методичні вимоги до їх організації.

Завдання для аудиторної роботи

1. Проаналізуйте завдання та основні принципи організації позакласної роботи з трудового навчання і виховання в початковій школі.
2. Проаналізуйте зміст та форми організації позаурочної роботи з трудового навчання і виховання учнів початкових класів.

3. Проаналізуйте значення гри та змагання у гуртковій роботі з трудового навчання і виховання.
4. Проаналізуйте тематику і зміст гурткової роботи з трудового навчання в початковій школі.
5. Проаналізуйте основні завдання екскурсії.

Практичні завдання

1. Визначіть основні поняття теми та занотуйте їх із поясненням у тематичний словничок.
2. Продумайте план підготовки і проведення виставки дитячих робіт.
3. Складіть план-конспект проведення екскурсії для учнів початкових класів (клас і тема на вибір).
4. Проаналізуйте підручники інтегрованого курсу «Я досліджую світ» на предмет проведення позакласних заходів.
5. Складіть тестові завдання з теми.

Запитання для самоконтролю

- Охарактеризуйте основні форми організації позакласної роботи з трудового навчання і виховання.
- Які принципи покладені в основу планування позаурочної роботи з трудового навчання та виховання?
- Охарактеризуйте структурні компоненти екскурсії та методичні вимоги до організації кожного з них.
- Дайте характеристику шкільних гуртків з художніх видів праці для дітей молодшого шкільного віку.
- З'ясуйте, чи є у змісті сучасних підручників завдання для проведення позакласної роботи.

Література: [2], [3], [4], [6], [7], [26], [37], [47], [48].

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 6

Папір, його види, властивості, виробництво

Мета: ознайомити студентів з особливостями роботи з папером (картоном) як основним матеріалом для трудової діяльності на заняттях технологічної освітньої галузі, з історією його виникнення, видами і властивостями; використанням паперу в різних галузях промисловості; розвивати творчу уяву, виховувати бережливе ставлення до використання паперу, акуратність, інтерес до роботи.

План

Розкрити теоретичні питання

1. Короткі відомості з історії винайдення паперу.
2. Сировина та сучасне виробництво паперу (картону).
3. Види, властивості паперу (картону) та практичне його застосування.
4. Види паперу, з якими знайомляться молодші школярі, та їх практичне використання у навчально-трудої діяльності.
5. Основні прийоми обробки паперу у навчально-трудої діяльності учнів початкових класів.
6. Паперопластика як вид діяльності на заняттях технологічної освітньої галузі у початковій школі.

Завдання для аудиторної роботи

1. Ознайомтеся з технологією виготовлення паперу (картону).
2. Проведіть шкільні досліди з різними видами паперу.
3. Проаналізуйте зразки паперопластичних виробів та їх графічних зображень.
4. Проаналізуйте окремі базові форми паперопластичних виробів, зокрема квілінгу.
5. Проаналізуйте методику навчання учнів створення паперопластичних виробів.

Практичне завдання

1. Визначіть основні поняття теми та занотуйте їх із поясненням у тематичний словничок.
2. Проведіть дослід з визначення напрямку волокон в аркуші паперу.
3. Проведіть дослід з визначення міцності сухого та зволоженого паперу.
4. Виготовіть колекцію видів паперу.
5. Складіть тестові завдання з теми.

Запитання для самоконтролю

- На чому робили записи в давні часи?
- Коли, де і хто винайшов вперше папір? Що було його сировиною? Яка технологія його виготовлення?
- Що є сировиною для виготовлення паперу? Які ви знаєте сучасні технології виготовлення паперу?
- Як класифікують папір (картон)? Які його властивості? Де його використовують?
- З якими видами паперу (картону) знайомляться школярі?
- З якими прийомами обробки паперу знайомляться школярі на заняттях технологічної освітньої галузі?
- Що так паперопластика, квілінг?
- У чому полягає методика створення предметних, сюжетних, орнаментних композицій у техніці квілінгу?

Література: [31], [33], [48], [49], [50], [52], [53], [55].

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 7

Оригамі. Методика виготовлення виробів у техніці оригамі

Мета: розвивати навички роботи з папером; закріпити вміння складати папір за схемою; ознайомити студентів з технікою

оригамі, сформувати навички виконання виробів у техніці оригамі, виховати уважність до роботи, забезпечити здатність формувати творчі риси молодших школярів.

План

Розкрити теоретичні питання

1. Оригамі як вид мистецтва та історія його виникнення.
2. Роль оригамі у навчально-трудої діяльності молодших школярів.
3. Згинання і складання паперу, як основа у створенні виробів технікою оригамі.
4. Зміст понять «фальцювання», «бігування», «рицування» паперу (картону).
5. Складання паперу як основна складова у створенні виробів у техніці оригамі. Прийоми формування базових форм та їх поєднання.
6. Методика навчання учнів виготовляти вироби у техніці оригамі.

Завдання для аудиторної роботи

1. Проаналізуйте базові форми оригамі і виготовити зразки цих форм.
2. Проаналізуйте технологію та методику виготовлення виробів на основі різних базових форм.
3. Проаналізуйте методику навчання учнів створювати вироби у техніці оригамі.

Практичне завдання

1. Визначіть основні поняття теми та занотуйте їх із поясненням у тематичний словничок.
2. Продемонструйте, як отримати рівний згин при перегинанні цупкого паперу або картону?
3. Виготовіть виріб у техніці оригамі.

4. Виготовіть альбом-колекцію базових форм оригамі.
5. Складіть тестові завдання з теми.

Методичні рекомендації. Аналізуючи властивості паперу і картону, проведіть досліди з ними. На кожному етапі роботи чітко відпрацьовуйте всі згини паперу, застосовуючи лінійку, олівець чи інший інструмент як гладилку. Готові іграшки-оригамі використовуйте в іграх.

Запитання для самоконтролю

- Що таке оригамі? Яка його історія?
- Що таке фальцювання, бігування, рицування паперу (картону)?
- Назвіть базові форми оригамі. Як їх поєднують?
- Що є основою виробів оригамі?
- У чому полягають особливості методики навчання учнів виготовленню виробів у техніці оригамі?

Література: [2], [3], [4], [16], [47].

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 8

Технологія різання паперу.

Методика роботи над створенням витинанок

Мета: ознайомити з видами витинанок та технологією їх виконання, вивчати витинанку як вид народного мистецтва України; формувати навички чіткої послідовності дій під час виготовлення витинанок, ознайомити з основними прийомами виготовлення витинанок; розвивати навички дотримання безпеки праці з інструментом; забезпечити здатність формувати творчі риси молодших школярів, виховувати охайність у роботі, посидючість, терпеливість, естетичні смаки, самостійність; виховувати любов до праці.

План

Розкрити теоретичні питання

1. Різання як виробнича операція. Технологія та прийоми різання паперу (картону).
2. Зміст понять: «розрізати», «надрізати», «вирізати», «відрізати».
3. Витинанка як вид мистецтва. Класифікація витинанок.
4. Технологія виготовлення різних видів витинанок.
5. Симетрія і асиметрія у композиційних вирізуваннях.
6. Раппорт і ритм, орнамент, ажурність і композиція у витинанках.
7. Методика навчання учнів прийомів різання паперу та створення витинанок. Техніка безпеки.

Завдання для аудиторної роботи

1. Проаналізуйте технологію та методику різання паперу (картону).
2. Розкрийте поняття: «розрізати», «надрізати», «вирізати», «відрізати». Закріпити ці поняття у практичній роботі.
3. Проаналізуйте технологію та методику симетричного силуетного й ажурного вирізування:
 - а) з паперу, що складений вдвоє;
 - б) з паперу, що складений в декілька разів;
 - в) з паперу, що складений «гармошкою».

Практичне завдання

1. Визначіть основні поняття теми та занотуйте їх із поясненням у тематичний словничок.
2. Продемонструйте поняття: «розрізати», «надрізати», «вирізати», «відрізати».
3. Виготовіть одинарні (силуетні, ажурні) та комбіновані витинанки.
4. Виготовіть альбом-колекцію різних видів витинанок.

5. Виготовіть силуети дерев, листочків, грибочків, будівельних споруд, ваз, дерев, птахів, риб, комах; квітів, сніжинки, серветки, гірлянди тощо.
6. Розробіть свій варіант інструкційної картки комбінованої витинанки. Виготовіть її зразок.
7. Складіть тестові завдання з теми.

Запитання для самоконтролю

- Що таке різання?
- Що таке витинанка? Які інші назви мав цей вид мистецтва?
- Охарактеризуйте силуетні, ажурні, комбіновані витинанки.
- Що таке симетрія, силует, раппорт, ритм, орнамент, ажурність, композиція?
- У чому полягає технологія виготовлення витинанок?
- У чому полягає методика навчання учнів прийомів різання паперу і виготовлення витинанок?

Література: [2], [3], [30], [31], [33], [47], [50], [52], [53].

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 9

Аплікація. Методика виготовлення аплікаційних робіт

Мета: формувати вміння і навички роботи з технологічною картою при створенні аплікації (послідовність дій); розвивати навички роботи з папером (картоном), клеєм; вчити дотримуватися послідовності дій під час виготовлення аплікації із рваних частин паперу, операції склеювання; забезпечити здатність формувати творчі риси молодших школярів, розвивати охайність, самостійність; виховувати любов до праці.

План

Розкрити теоретичні питання

1. Аплікація як вид навчально-трудової діяльності учнів початкових класів.
2. З історії аплікації. Види аплікаційних робіт.
3. Зміст предметних, сюжетних, орнаментних та знакових аплікацій.
4. Матеріали і обладнання для аплікаційних робіт. Етапи її виконання.
5. Підготовка вчителя до роботи над аплікацією.
6. Методика навчання учнів створювати аплікаційні роботи.

Завдання для аудиторної роботи

1. Проаналізуйте технологію та методику виготовлення аплікацій різних видів.
2. Проаналізуйте технологію та методику виготовлення різних технік аплікаційних робіт (техніка рваного паперу, техніка торцювання, силуетного вирізування, техніка складання цілого за його частинами, мозаїка, витинанка, квілінг тощо).
3. Проаналізуйте методику навчання учнів створювати аплікації.

Практичне завдання

1. Визначте основні поняття теми та занотуйте їх із поясненням у тематичний словничок.
2. Виготовіть зразки аплікацій (різних видів і технік).
3. Проаналізуйте авторські розробки конспектів уроків з роботою над аплікацією (1–4-й кл.).
4. Розробіть свій варіант ескізу сюжетної аплікації. Виготовіть взірець.
5. Розробіть свій варіант фрагмента уроку з роботою над виготовленням аплікації (1–4-й кл.) (клас, тема за вибором студента).

б. Складіть тестові завдання з теми

Методичні рекомендації: виготовляючи окремі елементи деталей аплікації, економно розташовуйте їх на зворотному боці кольорового паперу (скраю, а не посередині аркуша). При силуетному вирізуванні використовуйте графічну розмітку для контурів зображення, шаблон; при симетричному – звертайте увагу на точність і чіткість згинів.

Дотримуйтеся техніки безпеки різання.

Запитання для самоконтролю

- Що таке аплікація? Які основні матеріали використовують для аплікаційних робіт?
- Які види аплікацій існують? Які основні техніки аплікацій використовуються на заняттях технологічної освітньої галузі?
- Що таке предметна, сюжетна, декоративна аплікація?
- У чому полягає зміст підготовки вчителя і учнів до роботи над аплікацією?
- На які етапи поділяють роботу над аплікацією? У чому їх суть цих?
- Розкрийте методику навчання учнів створювати аплікації.

Література: [2], [3], [4], [30], [31], [33], [52], [53].

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 10

Елементи графічної грамоти.

Поняття про технологічний процес

Мета: ознайомити здобувачів вищої освіти з елементами графічної грамоти, правилами розмічання на папері і картоні; формувати вміння працювати з технологічною та інструкційною картою (послідовність дій), графічними зображеннями.

План

Розкрити теоретичні питання

1. Графічна грамота. Призначення ліній і умовних позначень.
2. Графічне зображення. Види графічних зображень і їх практичне використання у навчально-трудовій діяльності. Читання графічних зображень.
3. Масштаб у графічному зображенні. Збільшення і зменшення масштабу.
4. Види розмічань, які використовують молодші школярі на уроках трудового навчання.
5. Методика навчання учнів читати доступні для сприйняття графічних зображень і створення простих ескізів, креслень, розгорток.
6. Застосування шаблону, трафарету під час роботи з папером (картоном).

Практичне завдання

1. Визначіть основні поняття теми та занотуйте їх із поясненням у тематичний словничок.
2. Виготовіть зразки шаблонів; розгортки куба, конуса, циліндра.
3. Виконайте завдання зі створення ескізів, технічного рисунка, креслення, розгорток, інструкційних та технологічних карток.
4. Створіть мультимедійну презентацію на тему «Елементи графічної грамоти».
5. Складіть тестові завдання з теми.

Завдання для аудиторної роботи

1. Проаналізуйте види розмічань, які використовують учні початкових класів на заняттях технологічної освітньої галузі.
2. Охарактеризуйте інструкційну і технологічну картки. Поясніть, у чому полягає відмінність між ними.

3. Проаналізуйте доцільність використання шаблону і трафарету на заняттях технологічної освітньої галузі у початковій школі.
4. Проаналізуйте роль масштабу в графічному зображенні.

Запитання для самоконтролю

- Що таке графічна грамота?
- Що таке технічна графіка? Поясніть призначення ліній і умовних позначень.
- Що таке графічне зображення? Що відносять до графічних зображень?
- Що таке масштаб? Яка його роль у графічному зображенні?
- З якими видами розмічань (розмітки) знайомляться учні на уроках трудового навчання?
- Що таке ескіз, шаблон, трафарет, креслення, розгортка, технічний рисунок?
- Що таке інструкційна і технологічна картки?
- Поясніть методику виконання таких графічних зображень: ескіз, креслення, розгортка, технічний рисунок, інструкційна і технологічна картки?
- У чому полягають особливості методики навчання учнів створення простих графічних зображень?

Література: [2], [3], [47], [48], [49], [50].

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 11

Навчально-наочні посібники та дидактичні ігри в освітньому процесі

Мета: сформувати у студентів систему професійних умінь та навичок створення дидактичних ігор із застосуванням елементів проблемного навчання з використанням інтерактивних методів; формувати вміння працювати з технологічною та інструкційною

картами при створенні дидактичних ігор та навчально-наочних посібників; розвивати творчу уяву; розвивати охайність, самостійність; виховувати любов до праці.

План

Розкрити теоретичні питання

1. Наочність в освітньому процесі початкової школи. Види наочностей.
2. Ескізні проекти саморобних навчально-наочних посібників. Дидактичні вимоги до них та дотримання норм графічної грамоти.
3. Дидактичні ігри у трудовому навчанні. Навчальний, розвивальний і виховний аспекти ігор.
4. Методика використання дидактичних ігор на заняттях технологічної освітньої галузі у початковій школі. Міжпредметні зв'язки в навчальних іграх.
5. Ескізні проекти саморобних дидактичних ігор для уроків трудового навчання та інших уроків. Вимоги до саморобних дидактичних ігор.
6. Методика навчання учнів конструювати навчально-наочні посібники та дидактичні ігри.

Завдання для аудиторної роботи

1. Проаналізуйте навчально-наочні посібники та дидактичні ігри з трудового навчання.
2. Проаналізуйте авторські розробки конспектів уроків з використанням дидактичних ігор у початковій школі.

Практичне завдання

1. Визначте основні поняття теми та занотуйте їх із поясненням у тематичний словничок.

2. Виготовіть графічні зображення (креслення та інструкційні картки) та зразки навчально-наочних посібників для учнів 1–4-х класів.
3. Виготовіть моделі годинників, термометра, набірне полотно, таблиця множення, календар природи, числове віяло, рухомі ноти, математичне та мовне лото, орнаментне доміно тощо (за вибором викладача).
4. Складіть тестові завдання із теми.

Запитання для самоконтролю

- На які види поділяють наочність? Охарактеризуйте їх.
- Що таке дидактична гра? Яка її роль в освітньому процесі?
- Яка роль дидактичної гри у трудовому навчанні?
- Які дидактичні вимоги ставляться до саморобних наочних посібників і дидактичних ігор?
- Які методичні основи використання наочних посібників і дидактичних ігор у навчальному процесі?
- У чому полягає методика навчання учнів конструювання наочно-навчальних посібників та дидактичних ігор?

Література: [2], [3], [4], [5], [6], [7], [11], [17], [19], [22], [26], [37], [51].

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 12

Методика роботи з волокнистими та текстильними матеріалами

Мета: ознайомити здобувачів вищої освіти з видами волокон та текстильних матеріалів, з особливостями роботи з ними; розвивати навички роботи з волокнистими та текстильними матеріалами; ознайомити з технікою виконання швів; формувати і закріпити навички пришивання гудзиків та гачків, виконання основних

видів ручних швів; забезпечити здатність формувати творчі риси молодших школярів, розвивати охайність, самостійність, естетичний смак, виховувати любов до праці.

План

Розкрити теоретичні питання

1. Види волокон та текстильних матеріалів, їх виробництво, класифікація та застосування; аналіз їх властивостей.
2. Волокнисті та текстильні матеріали на заняттях технологічної освітньої галузі у початковій школі. Їх особливості у художньому конструюванні виробів.
3. Види ручних швів. Техніка і методика виконання швів.
4. Плетіння з ниток, шнура, тасьми. Плетіння гачком.
5. Методика навчання учнів конструювати вироби з волокнистих і текстильних матеріалів та виконувати елементи декоративних швів.
6. Методика навчання виконанню простого ремонту одягу; способам пришивання гудзиків.
7. Техніка безпеки при роботі з волокнистими та текстильними матеріалами.

Завдання для аудиторної роботи

1. Проаналізуйте виробництво, класифікацію волокнистих та текстильних матеріалів.
2. Проаналізуйте технологію та методику виготовлення простих декоративних швів.
3. Проаналізуйте авторські розробки конспектів уроків з використанням волокнистих та текстильних матеріалів (1–4-ті класи).

Практичне завдання

1. Визначте основні поняття теми та занотуйте їх із поясненням у тематичний словничок.

2. Продемонструйте методику навчання учнів виконувати шви.
3. Продемонструйте методику навчання учнів пришивати гудзики.
4. Виготовіть колекцію зразків швів для ручного шиття.
5. Оздобте простими декоративними швами нескладні вироби.

Методичні рекомендації: перед процесом варто ознайомити учнів зі схематичним графічним позначенням стібків, повторити правила техніки безпечного користування швейним приладдям. Тканину для аплікацій і колажів добирайте спорідненої або контрастної кольорової гами. Виконувати розмітку і різні шви необхідно спочатку на папері в клітинку, а відтак – на тканині.

Завдання. Пошити м'яку іграшку.

Методичні рекомендації:

1. Підготуйте викрійку визначеної іграшки. Залежно від фантазії, можна намалювати її самостійно або пошукати в Інтернеті. Для зручності викрійку краще спочатку намалювати на папері, а вже потім перенести на фетр.
2. Починаючи з лицьового боку, пришийте поетапно деталі іграшки.
3. Поступово зшийте іграшку, залишаючи невеликі отвори для заповнення м'яким наповнювачем. Проштовхувати наповнювач в іграшку буде легше з допомогою тонкої ручки або шпательки. Після того, як іграшка буде повністю наповнена, зашийте її.
4. Оздобити іграшку можна різноманітними ручними швами, дотримуючись акуратності (стібки мають бути однакового розміру з рівномірними проміжками між ними).

Запитання для самоконтролю

- На які види поділяють волокна та текстильні матеріали? Як їх виготовляють та класифікують?

- Що виготовляють з волокнистих та текстильних матеріалів на заняттях технологічної освітньої галузі у початковій школі? У чому полягає методика та технологія їх виготовлення?
- Як класифікуються ручні шви? Що оздоблюють декоративними швами?
- У чому полягає методика навчання учнів конструюванню виробів з волокнистих (текстильних) матеріалів?

Література: [2], [3], [4], [5], [7], [27], [44], [47], [48], [48], [50].

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 13

Вишивка як вид декоративно-ужиткового мистецтва.

Методика навчання учнів вишивати

Мета: сформувати у студентів систему умінь та навичок вишивання; сприяти засвоєнню основних методів роботи з тканиною, нитками; ознайомити з різними техніками вишивки, сформувати навички вишивання; забезпечити здатність формувати творчі риси молодших школярів, розвивати охайність, самостійність; виховувати любов до праці, повагу до традицій і звичаїв українського народу.

План

Розкрити теоретичні питання

1. Вишивка як вид народного мистецтва.
2. Поняття та види орнаменту. Особливості орнаментів різних регіонів України.
3. Види швів. Методика навчання учнів ручного вишивання.

4. Інструменти, пристосування і матеріали для роботи над вишивкою. Техніка і методика виконання швів.
5. Техніка безпеки при роботі над вишивкою.

Завдання для аудиторної роботи

1. Проаналізуйте вишивку як вид мистецтва, технологію та методику виконання різних технік.
2. У чому полягає методика навчання учнів елементів оздоблення виробів вишивкою?

Практичне завдання

1. Визначте основні поняття теми та занотуйте їх із поясненням у тематичний словничок.
2. Продемонструйте методику навчання вишивати.
3. Ознайомтеся з виробами місцевих майстрів народної вишивки та охарактеризуйте їх.
4. Виготовіть колекцію зразків різних технік вишивання.
5. Оздобте виріб (рушничок, серветку тощо) вишивкою (техніка за вибором студента).
6. Виконайте на канві вишивку хрестиком на визначену тематику.

Методичні рекомендації. Перед процесом вишивання ознайомте учнів зі схематичним графічним позначенням стібків, повторіть правила техніки безпечного користування швейним приладдям. Виконувати розмітку і різні шви необхідно спочатку на папері в клітинку, а відтак – на тканині.

Запитання для самоконтролю

1. Що таке вишивка? У чому полягають регіональні особливості української вишивки?
2. Що таке раппорт і орнамент у вишивці? Які смислові значення мотивів стародавніх орнаментів?

3. Які інструменти, пристосування та матеріали використовують для вишивання? У чому полягає техніка та методика виконання швів?

Література: [9], [28], [30].

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 14

Методика роботи з природними матеріалами

Мета: сформувати у студентів систему професійних умінь та навичок створювати художні вироби з природних матеріалів на основі художньо-образного мислення; розвивати навички роботи з природними матеріалами; конструювати об'ємні вироби з різних природних матеріалів; виховувати охайність та естетичний смак; забезпечити здатність формувати творчі риси молодших школярів, розвивати охайність, самостійність; виховувати любов до праці.

План

Розкрити теоретичні питання

1. Природні матеріали, види та їх специфічні особливості.
2. Підготовка природних матеріалів до роботи. Інструменти для роботи.
3. Види робіт з природними матеріалами у початковій школі. Особливості заготівлі, зберігання та обробки природних матеріалів.
4. Методика формування теоретичних знань про властивості деяких природних матеріалів.
5. Послідовність дій та безпека праці під час роботи з природними матеріалами.

Завдання для аудиторної роботи

1. Проаналізуйте методику заготівлі та зберігання природних матеріалів.
2. Проаналізуйте технологію та методику створення художніх виробів з природних матеріалів.
3. Проаналізуйте методику навчання учнів створювати аплікації та об'ємних виробів з природних матеріалів.
4. Проаналізуйте фрагменти уроків з виконанням робіт з природних матеріалів (1–4 кл.)

Практичне завдання

1. Визначіть основні поняття теми та занотуйте їх із поясненням у тематичний словничок.
2. Створіть творчу роботу з природних матеріалів (на вибір студента): об'ємний виріб, панно з природних матеріалів, ікебану, флоромозаїку, композицію тощо.
3. Складіть тестові завдання з теми.

Запитання для самоконтролю

- Що відносять до природних матеріалів? Як можна заготовляти і зберігати природний матеріал?
- У чому полягає природоохоронна заготівля матеріалу?
- Які природні матеріали використовують для створення декоративних композицій і об'ємних виробів?
- Поясніть технологію та методику виготовлення аплікаційних композицій і об'ємних виробів з природних матеріалів.
- У чому полягає художній і ужитковий аспект виробів з природних матеріалів?

Література: [2], [3], [4], [6], [47], [48], [49], [50].

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 15

Методика роботи з пластичними матеріалами

Мета: сформувати у здобувачів вищої освіти систему професійних умінь та навичок роботи з пластичних матеріалів; сприяти засвоєнню студентами основних методів роботи з пластичними матеріалами; забезпечити здатність формувати творчі риси молодших школярів; формувати у студентів основні поняття про об'єм, пластику, форму, ознайомити з видами скульптури; знайомити з особливостями роботи з пластиліном, формувати навички роботи з ним; сприяти розвитку дрібної моторики пальців рук; виховувати акуратність у процесі роботи з пластичними матеріалами, терпіння та працелюбність, охайність, самостійність; виховувати любов до праці.

План

Розкрити теоретичні питання

1. Види пластичних матеріалів та їх властивості.
2. Заготовка і виробництво пластичних мас та використання їх на заняттях технологічної освітньої галузі.
3. Інструменти та приладдя для роботи з пластиліном (глиною, солоним тістом). Технологія формування частин виробів з пластиліну (солоного тіста, глини). Техніка безпеки.
4. Поєднання частин окремих виробів та створення тематичних композицій з пластичних матеріалів.
5. Використання методу аналогії у створенні виробів і композицій.
6. Методика навчання школярів створювати вироби з пластичних матеріалів.
7. Правила безпеки при роботі з пластиліном.

Завдання для аудиторної роботи

1. Проаналізуйте технологію та методику конструювання окремих художніх виробів з пластичних матеріалів.
2. Проаналізуйте методику створення тематичних композицій (плоскі і об'ємні) з пластичних матеріалів.
3. Проаналізуйте методику навчання учнів створювати вироби з пластиліну
4. Проаналізуйте авторські розробки конспектів уроків з відповідної теми шкільної дисципліни «Трудове навчання» (1–4 кл.).

Практичне завдання

1. Визначте основні поняття теми та занотуйте їх із поясненням у тематичний словничок.
2. Виготовіть сувенір з солоного тіста.
3. Виготовіть об'ємну тематичну композицію з пластиліну.

Методичні рекомендації

Рецепт приготування солоного тіста: з'єднати склянку солі дрібного помелу (без домішок йоду) з половиною склянки води та зі склянкою борошна.

Робота з солоним тістом

1. Замісити тісто: з'єднати сіль з борошном, доливати потроху воду, швидко все перемішуючи. Місити тісто недовго. Якщо воно виходить тугим, то долити води, якщо липким – додати борошна. Консистенція тіста залежатиме від якості борошна.

2. Виготовити виріб з тіста (на вибір).

3. Висушити одним з видів сушіння (на повітрі, в духовці, на батареї, на сонці).

Час для сушіння залежатиме від шару тіста – що товстіші деталі виробу, то більше часу для сушіння потребуватиме виріб. Просушування виробу має велике значення. Від ретельності і

правильності цього процесу залежатиме якість і довговічність виробу.

Найкращий і найпростіший спосіб висушування виробів з солоного тіста – на повітрі, найкраще в теплі, уникаючи прямих сонячних променів.

Для виробу товщиною до 1 см, знадобиться 4–7 днів. Перевірити готовність просушування можна постукуванням пальцем по поверхні виробу. Якщо звук дзвінкий – виріб просушився достатньо, якщо глухий, то потрібно досушувати.

Для сушіння на батареї знадобиться приблизно 24 години, влітку, при сонячній погоді можна сушити виріб на підвіконні.

Сушити в духовці рекомендується при низькій температурі (50–150 градусів) при відкритих дверцятах. Для тонкого виробу потрібно приблизно три години.

4. Після сушіння виріб розфарбовують або покривають лаком, щоб захистити поверхню від пошкодження і ламкості.

Запитання для самоконтролю

- Що належить до пластичних матеріалів? Як їх заготовляють?
- Які матеріали, інструменти та приладдя використовують для роботи з пластичними матеріалами?
- У чому полягає методика навчання учнів конструювати вироби з пластичних матеріалів?

Література: [2], [3], [4], [6], [7], [10], [27], [47], [48], [49], [50].

3. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ЗАЛІКУ

з навчальної дисципліни «Методика навчання технологічної освітньої галузі у початковій школі»

1. Дидактичні принципи визначення змісту та організації технологічної освітньої галузі в початкових класах. Система основних принципів визначення змісту шкільної дисципліни у початкових класах та їх характеристика.

2. Предмет, зміст, завдання технологічної освітньої галузі та її методологічні засади. Змістові лінії технологічної освітньої галузі, їх характеристика.

3. Нормативні документи змісту освіти. Навчально-методичний аналіз (характеристика) програм, календарних планів, підручників та посібників зі шкільної дисципліни для учнів 1–4 класів.

4. Методи, прийоми та засоби технологічної освітньої галузі. Класифікація методів навчання, їх оптимальне поєднання, характеристика.

5. Бесіда як метод на заняттях технологічної освітньої галузі. Вимоги до неї та методика використання на уроці. Навести приклад плану-конспекту уроку з використанням бесіди.

6. Розповідь як метод на заняттях технологічної освітньої галузі. Вимоги до неї та методика використання на уроці. Навести приклад плану-конспекту уроку з використанням розповіді.

7. Пояснення (інструктаж) як метод на заняттях технологічної освітньої галузі. Вимоги до нього та методика використання на уроці. Навести приклад плану-конспекту уроку з використанням пояснення (інструктажу).

8. Практичні методи навчання, їх особливості у навчально-трудовій діяльності учнів початкової школи. Навести приклад плану-конспекту з використанням графічних завдань.

9. Урок як основна форма організації на заняттях технологічної освітньої галузі. Типи і структура уроку, їх характеристика. Навести приклад плану-конспекту уроку (тип за вибором).

10. Специфіка уроків технологічної освітньої галузі. Структура та зміст комбінованого уроку. Навести приклад плану-конспекту комбінованого уроку.

11. Етап уроку «Актуалізація опорних знань». Розкрити зміст та методику проведення. Навести приклад плану-конспекту уроку з використанням цього етапу.

12. Етап уроку «Вивчення нового матеріалу». Розкрити зміст та методику проведення. Навести приклад плану-конспекту уроку з використанням цього етапу.

13. Аналіз зразка виробу (об'єкта праці) і його графічного зображення як етап уроку. Розкрити зміст і методику проведення. Навести приклад плану-конспекту уроку з використанням цього етапу.

14. Етап уроку «Пояснення. Послідовність трудових дій». Розкрити зміст та методику проведення. Навести приклад плану-конспекту уроку з використанням цього етапу.

15. Етап уроку «Підсумок уроку». Розкрити зміст та методику проведення. Навести приклад плану-конспекту уроку з використанням цього етапу.

16. Папір (картон) у навчально-трудої діяльності школярів. Види, властивості паперу та методика використання цього матеріалу на уроках. Навести приклад плану-конспекту уроку з відповідної теми шкільної дисципліни.

17. Ручні прийоми обробки паперу. Методика використання цих прийомів на уроках. Навести приклад плану-конспекту уроку з відповідної теми шкільної дисципліни.

18. Згинання і складання паперу (оригамі). Методика виготовлення виробів у техніці оригамі. Навести приклад плану-конспекту уроку з відповідної теми шкільної дисципліни.

19. Вимірювання і розмічання. Види розмічань та методика їх використання на уроках. Навести приклад плану-конспекту уроку з відповідної теми шкільної дисципліни.

20. Технологія різання паперу. Розкрити методику прийомів вирізування з паперу предметних зображень. Навести приклад плану-конспекту уроку з відповідної теми шкільної дисципліни.

21. Технічна графіка. Графічні завдання та методика їх використання на уроках. Навести приклад плану-конспекту уроку з відповідної теми шкільної дисципліни.

22. Аплікація, її види та методика роботи над виготовленням. Навести приклад плану-конспекту уроку з відповідної теми шкільної дисципліни.

23. Витинанка, її види та методика роботи над виготовленням. Навести приклад плану-конспекту уроку з відповідної теми шкільної дисципліни.

24. Паперопластика у навчально-трудовій діяльності учнів початкової школи. Методика використання паперопластичних робіт на уроках трудового навчання. Навести приклад плану-конспекту уроку з відповідної теми шкільної дисципліни.

25. Квілінг у навчально-трудовій діяльності учнів початкової школи. Методика використання квілінгу на заняттях технологічної освітньої галузі. Навести приклад плану-конспекту уроку з відповідної теми шкільної дисципліни.

26. Палітурні роботи. Методика використання палітурних робіт на заняттях технологічної освітньої галузі. Навести приклад плану-конспекту уроку з відповідної теми шкільної дисципліни.

27. Текстильні матеріали та вишивка у навчально-трудовій діяльності учнів початкової школи. Методика використання текстильних матеріалів та елементів вишивки на заняттях технологічної освітньої галузі. Навести приклад плану-конспекту уроку з відповідної теми шкільної дисципліни.

28. Природні матеріали та їх властивості. Методика створення декоративних виробів із природних матеріалів. Навести приклад плану-конспекту уроку з шкільної дисципліни.

29. Пластичні матеріали та їх властивості. Методика створення декоративних виробів із пластичних матеріалів. Навести приклад плану-конспекту уроку з відповідної теми шкільної дисципліни.

30. Методика використання навчальної гри на заняттях технологічної освітньої галузі. Навести приклад плану-конспекту уроку з використанням навчальної гри.

4. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ І ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Самостійна робота – складний багатогранний індивідуальний творчий процес пошуку, здобуття та засвоєння знань студентами. Ця робота має різноманітні аспекти: світоглядний, методологічний та методичний.

Самостійна робота виступає формою, методом, засобом та умовою розвитку пізнавальної активності майбутнього фахівця. Її основні завдання реалізуються за допомогою організації освітньої та дослідницької діяльності студентів, виконання яких передбачено в позааудиторний час.

Самостійна робота студента з дисципліни «Методика навчання технологічної освітньої галузі у початковій школі» передбачає: опрацювання теоретичного матеріалу; виконання завдань відповідно до переліку компетенцій, що формуються у межах кожної теми навчальної програми; виконання практичних завдань, підготовку до співбесіди з лектором, підготовку до заліку, а також доповіді на одну із запропонованих тем.

Завдання для самостійної роботи

- Проаналізуйте заняття технологічної освітньої галузі у початковій школі.
- Проаналізуйте оптимальний вибір методів, прийомів, засобів навчання технологічної освітньої галузі.
- Проаналізуйте навчальні програми, підручники та навчальні посібники з трудового навчання молодших школярів (за різними авторами).
- Охарактеризуйте ігрові форми організації навчально-трудої діяльності учнів на заняттях технологічної освітньої галузі початкової школи.
- Обґрунтуйте методику використання різних видів та властивостей паперу під час виконання практичної роботи. Наведіть приклад завдання і виготовте зразок виробу.

- Охарактеризуйте базові форми оригамі. Наведіть приклад завдання із поєднанням різних базових форм. Виготовте зразок виробу.
- Охарактеризуйте площинні та об'ємні картонажні види робіт. Розробіть інструкційну картку з виготовлення площинних виробів і креслення об'ємних картонажних робіт. Виготовте зразки виробів.
- Охарактеризуйте методику виготовлення ажурної асиметричної витинанки. Наведіть приклад завдання та виготовте зразок виробу.
- Охарактеризуйте аплікацію у техніці квілінгу. Розробіть схематичний рисунок тематичної композиції та виготовте зразок виробу.
- Лепбук у навчальному процесі. Розробіть свій варіант лепбуку (тематика за вибором студента).
- Проаналізуйте методику виготовлення аплікації з ниток. Виготовте зразок тематичної аплікації.
- Проаналізуйте методику конструювання виробів із природних матеріалів. Виготовте композицію з природних матеріалів.
- Охарактеризуйте методику виготовлення виробів з пластичних матеріалів. Виготовте вироби з пластичних матеріалів.

Самостійна робота студента з навчальної дисципліни містить: опрацювання теоретичного матеріалу; виконання практичних та індивідуальних завдань згідно з переліком компетенцій, що формуються у межах кожної теми навчальної програми; підготовку до семестрового заліку.

5. СИСТЕМА ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Форми поточного та підсумкового контролю

Поточний контроль знань студента здійснюється під час проведення практичних занять і завершується заліком. Засвоєння студентами знань з дисципліни перевіряється виконанням практичних завдань; співбесіди з лектором. На практичних заняття студент зобов'язаний виконати відповідну кількість завдань. Перелік практичних завдань подається у плані практичних занять.

Розподіл 100 балів між видами робіт

Практичні завдання										Співбесіда з лектором	Сума балів
№ завдання	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
К-сть балів	8	8	8	8	8	8	8	8	8	28	100

Отже, сумарна кількість балів з дисципліни загалом становить 100 балів. Семестрова оцінка визначається як сума балів з усіх видів навчальної роботи. Оцінка виставляється за шкалами оцінювання: стобальною, національною і ЄКТС.

Залік за талоном № 2 і перед комісією проводиться в усній формі з оцінюванням за стобальною шкалою [43].

6. ЛІТЕРАТУРА

1. Ботюк О.Ф. Конструювання з паперу методом оригамі : навч. посіб. Тернопіль : Богдан, 2014. 64 с.
2. Веремійчик І.М. Методика трудового навчання в початковій школі : навч. посіб. Тернопіль : Мальва-ОСО, 2007. 275 с.
3. Веремійчик І.М. Методика трудового навчання в початковій школі : навч. посіб. Тернопіль : Мальва-ОСО, 2015. 276 с.
4. Веремійчик І.М. Трудове навчання : підручник для 1 класу. Київ : Генеза, 2012. 160 с.
5. Веремійчик І.М. Трудове навчання : підручник для 2 класу. Київ : Генеза, 2013. 160 с.
6. Веремійчик І.М. Трудове навчання : підручник для 3 класу. Київ : Генеза, 2014. 104 с.
7. Веремійчик І.М. Трудове навчання : підручник для 4 класу. Київ : Генеза, 2015. 104 с.
8. Вдовченко В.В., Тименко В.П. Методика трудового навчання технічної і художньої праці. Теоретичні засади і емпіричний досвід початкової дизайн-освіти. Київ : Вид-во ІОД, 2008. 401 с.
9. Гасюк О.О., Степан М.Г. Художнє вишивання. Київ : Вища школа, 1983. 135 с.
10. Глінка І.В., Довгопола Н.О. Матеріали до уроків трудового навчання. 1–4 класи. Харків : Веста «Ранок», 2008. 224 с.
11. Гра по-новому, навчання по-іншому : метод. посіб. / упоряд. О. Рома. The LEGO Foundation, 2018. 44 с.
12. Державна національна програма «Освіта» (Україна ХХІ століття). URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/896-93-п> (дата звернення: 21.11.2022).
13. Державна програма «Вчитель». URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/379-2002-п> (дата звернення: 23.11.2022).
14. Державний стандарт початкової освіти. URL: <http://nus.org.ua/news/uryad-opublikuvav-novyjderzhstandart-pochatkovoyi-osvity-dokument/> (дата звернення: 23.11.2022).

15. Дробчак Я.А. Формування міжпредметної компетенції в учнів на уроках трудового навчання. *Початкова школа*. 2017. № 8. С. 33–39.

16. Дробчак Я.А. Особливості використання техніки оригамі у навчально-трудої діяльності учнів початкової школи. *Початкова школа*. 2018. № 2. С. 41–44.

17. Жлудько В.М. Ігродизайн : метод. посіб. для майбутніх учителів початкових класів. Чернігів : ЧНПУ, 2014. 1 електрон. опт. диск.

18. Жлудько В.М. Дизайн-діяльність як засіб удосконалення фахової підготовки учителів початкових класів. *Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв* : зб. наук. пр. / за ред. Даниленка В.Я. Харків, 2011. № 7. С. 7–9.

19. Зайченко І.В. Педагогіка : навч. посіб. Чернігів, 2003. 528 с.

20. Закон України № 1556–VII «Про вищу освіту». *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2014. № 37–38. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 19.11.2022).

21. Закон України «Про освіту». URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T172145.html (дата звернення: 19.11.2022).

22. Іваненко Л.М. Гра як пізнавальна та конструктивна діяльність : у 2 кн. Кн. 1. Харків : Фоліо, 2005. 199 с.

23. Коберник О.М., Сидоренко В.К. Методика трудового навчання: проектно-технологічний підхід : навч. посіб. Умань : СПД Жовтий, 2014. 216 с.

24. Концепція Нової української школи URL: http://school12.km.ua/page/praktychnyy_psyholog (дата звернення: 19.11.2022).

25. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/988-2016/> (дата звернення: 19.11.2022).

26. Кузьмінський А.І., Омеляненко В.Л. Педагогіка : підруч. Київ : Знання-Прес, 2003.

27. Ліннікова Л.В. Усі уроки трудового навчання. 1 кл. Харків : Основа, 2012. 207 с.

28. Ліщинська-Кравець Г.Л. Техніки вишивання. 2010. URL: <http://vishivanka.net.ua/article/5> (дата звернення: 19.11.2022).
29. Лук'янець І. Основні етапи формування професіоналізму вчителя початкової школи. *Початкова школа*. 2016. № 12. С. 26–28.
30. Луцан Н. Декоративно-прикладне мистецтво та основи дизайну : навч. посіб. Київ : Вид. дім «Слово», 2009. 172 с.
31. Мамус Г.М. Клаптикова мозаїка. Тернопіль – Харків : Видавництво «Ранок», 2010. 112 с.
32. Мачача Т.С. Особливості змісту та методики інтегрованого курсу «Дизайн і технології» технологічної освітньої галузі початкової освіти. Початкова освіта : методичні рекомендації щодо використання в освітньому процесі Типової освітньої програми для 1 класу : методичні коментарі провідних науковців Інституту педагогіки НАПН України щодо впровадження ідей НУШ в початковій освіті. Київ : УОВЦ «Оріон», 2018. С. 111–118.
33. Моргунова К.П. Квіти у техніці «квілінг». Донецьк : СКІФ, 2012. 64 с.
34. На крилах успіху: освітня програма URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkol> (дата звернення: 26.01.2023).
35. Нова українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/za_galna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf (дата звернення: 26.01.2023).
36. Нова українська школа : poradnik dla vchytelja / za zag. red. Бібік Н.М. Київ : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди»», 2017. 206 с.
37. Освітні технології : навчально-методичний посібник / за заг. ред. О.М. Пехоти. Київ : «А.С.К.», 2002. 255 с.
38. Орієнтовні вимоги до контролю та оцінювання навчальних досягнень учнів початкової школи. Додаток до наказу МОН України від 19.08.2018, № 1009. URL: <http://old.mon.gov.ua/img/zstored/files/1-2-08-%D1%96.pdf> (дата звернення: 28.01.2023).
39. Освітня програма початкової школи науково-педагогічного проекту «Інтелект України» URL: <https://drive.google.com/file/>

d/1c0UKiIdI1EjKQD247bZ8eZSEqdDszXG1/view (дата звернення: 26.01.2023).

40. Пометун О.І., Пироженко Л.В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання : навчально-методичний посібник / за ред. О.І. Пометун. Київ : Видавництво А.С.К., 2004. 192 с.

41. Початкова дизайн-освіта: готовність учителя до художньої праці з обдарованими учнями : монографія / за ред. В.П. Тименко. Київ : Інформаційні системи, 2010. 249 с.

42. Професійний стандарт вчителя початкових класів закладу загальної середньої освіти URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/zatverdzeno-profstandart-vchitelya-pochatkovih-klasiv-vchitelya-zakladu-zagalnoyi-serednoyi-osviti-i-vchitelya-z-pochatkovoyi-osviti> (дата звернення: 26.01.2023).

43. Робоча програма навчальної дисципліни «Методика навчання технологічної освітньої галузі у початковій школі» / Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка; спеціальності 013 Початкова освіта. URL: https://dspu.edu.ua/pedagogical/?page_id=1074 (дата звернення: 26.03.2023).

44. Склярєнко О.А. Школа ремесел. Лялька: український стиль. Київ : Шкільний Світ, 2011. 96 с.

45. Типові освітні програми для 1–4 класів НУШ. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/tipovi-osvitni-programi-dlya-2-11-klasiv> (дата звернення: 26.11.2022).

46. Трудове виховання молодших школярів в умовах реформування початкової освіти : монографія / за ред. Л.А. Гуцан. Київ, 2019. 152 с.

47. Хорунжий В.І. Практикум в навчальних майстернях з методикою трудового навчання. Тернопіль : «Астон», 2005. 252 с.

48. Хорунжий В.І. Готуємося до уроків трудового навчання : 1–4 класи. Харків : Ранок, 2008. 160 с.

49. Хорунжий В.І. Кращі уроки трудового навчання : 1–4 класи. Харків : Ранок, 2008. 208 с.

50. Хорунжий В.І., Пономаренко Н.В. Технології : довідник для вчителів початкових класів НУШ. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2018. 228 с.

51. Шість цеглинок в освітньому просторі школи : методичний посібник / упорядник О. Рома. The LEGO Foundation, 2018. 32 с.

52. Що таке квілінг? Ідеальна техніка для початківців. Корисні поради на кожен день. URL: <http://vidproviday.com/shho-takekvilling-idealna-texnika-dlya-rochatkivciv> (дата звернення: 29.03.2023).

53. Школа ремесел: М'яка іграшка. Клаптикова аплікація. Витинанка / упоряд. О.О. Колонькова. Київ : Шкільний світ, 2011. 112 с.

54. Янкович О. Освітні технології у початковій школі : навч.-метод. посіб. Тернопіль : Мандрівець, 2018. 266 с.

55. Ярошевич О.В. Технологія виготовлення виробів у техніці декупаж : навчальний посібник з технології дизайну предметів інтер'єру для учнів 10–11 класів. Старокостянтинів, 2013. 86 с.

Електронне навчально-методичне видання

**Руслана Даниляк,
Наталія Калита**

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

**Дрогобицький державний педагогічний університет
імені Івана Франка**

Редактор
Ірина Невмержицька
Технічний редактор
Лужецька Ольга
Коректор
Артимко Ірина

Здано до набору 25.05.2023 р. Формат 60x90/16. Гарнітура Times.
Ум. друк. арк. 3,25. Зам. 43.

Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка.
(Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру
видавців, виготівників та розповсюджувачів видавничої продукції ДК № 5140
від 01.07.2016 р.). 82100, Дрогобич, вул. Івана Франка, 24, к. 31.